

RAPPORT

Fortsätta att etablera en obruten digital samhällsbyggnadsprocess

Redovisning av aktiviteter, förväntade resultat och fördelning av medel för perioden 2026–2030 gällande att fortsätta etablera en obruten digital samhällsbyggnadsprocess som skapar betydande samhällsekonomiska vinster.

Innehåll

1	SAMMANFATTNING	3
2	BAKGRUND	5
3	AKTIVITETER	5
3.1	DIGITALA DETALJPLANER — KVALITETEN PÅ FASTIGHETSGRÄNSERNA	6
3.1.1	<i>Skapa Kvalitet i fastighetsgränser vid digitalisering</i>	6
3.1.2	<i>Kommunikation kring gräns- och ägandeproblematik, digitala detaljplaner och kvalitet på fastighetsgränser</i>	7
3.2	DIGITALA DETALJPLANER — ARKIVERING AV NYA DIGITALA DATAMÄNGDER	7
3.2.1	<i>Genomföra en analys om förutsättningar för en myndighet att vara e-arkivhållare åt kommuner</i>	7
3.2.2	<i>Utreda och föreslå de författningsändringar som krävs för att skapa bättre förutsättningar för att arkivera digitala datamängder</i>	8
3.3	DIGITALA GÄLLANDE DETALJPLANER — BYGGA UPP EN TILLFÄLLIG KAPACITET	8
3.3.1	<i>Vägledning om tolkning vid digitalisering av detaljplaner</i>	9
3.3.2	<i>Implementera en tjänst som hjälper till vid digitalisering av detaljplaner</i>	9
3.3.3	<i>Kunskapshöjande och vägledande insatser riktade till kommuner och länsstyrelser</i>	10
3.3.4	<i>Möjliggöra att information från PBL Kunskapsbanken kan läsas genom API</i>	10
3.4	DIGITALT GRANSKNINGSYTTRANDE OCH DIGITALISERING AV PLANERINGSUNDERLAG	10
3.4.1	<i>Framtagande av en nationell specifikation för digitala granskningsyttranden till översiktsplaner</i>	11
3.4.2	<i>Skapa förutsättningar för att kunna hantera och granska digitala översiktsplaner och skapa digitala granskningsyttranden hos Länsstyrelsen</i>	11
3.4.3	<i>Utreda förenklad metadatasättning av planeringsunderlag i planeringskatalogen med hjälp av ny teknik</i>	12
3.4.4	<i>Framtagande av nationella specifikationer för digitala planeringsunderlag</i>	12
3.5	NATIONELLA SPECIFIKATIONER KOPPLAT TILL VÄG- OCH JÄRNVÄGSPLANER	12
3.5.1	<i>Förstudie om nyttan med och möjlig väg till implementering av nationella specifikationer för planeringsunderlag för utveckling av transportinfrastruktur, till exempel väg- och järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden</i>	13
3.5.2	<i>Framtagande av nationella specifikationer för väg- och järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden</i>	13
3.5.3	<i>Utreda föreskriftsrätt för att uppnå förväntad nytta</i>	14
3.6	DIGITALISERING AV RIKSINTRESSEANSPRÅK	14
3.6.1	<i>Framtagande och förbereda implementering av en nationell specifikation för riksintresseanspråk och riksintressen</i>	14
3.7	FÖRUTSÄTTNINGSSKAPANDE FUNKTIONER	15
4	KONSEKVENSER FÖR LANTMÄTERIET	15
5	FÖRDELNING PER MYNDIGHET	15

I Sammanfattning

Regeringen har gett Lantmäteriet, Boverket, länsstyrelserna, Naturvårdsverket Riksarkivet och Trafikverket i uppdrag att under åren 2026–2030 fortsätta att etablera en obruten digital samhällsbyggnadsprocess. För uppdraget får myndigheterna under år 2026 använda högst 15 000 000 kronor. Regeringen beräknar att 20 000 000 kronor årligen kommer att avsättas för uppdraget under åren 2027–2030 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

I uppdraget anges också att Lantmäteriet ska lämna en första delredovisningen av uppdraget. I delredovisningen ska förslag på hur arbete och avsatta medel ska fördelas mellan myndigheterna, den ska också innehålla en beskrivning av förväntade resultat fram till år 2030. Denna rapport utgör efterfrågad delredovisning.

Uppdraget innehåller ett antal deluppdrag. Inom de olika deluppdragen har myndigheterna enats om ett antal aktiviteter. Dessa är:

- Digitala detaljplaner
 - Skapa kvalitet i fastighetsgränser vid digitalisering
 - Kommunikation kring gräns- och ägandeproblematik, digitala detaljplaner och kvalitet på fastighetsgränser
 - Genomföra en analys om förutsättningar för en myndighet att vara e-arkivhållare åt kommuner
 - Utredda och föreslå de författningsändringar som krävs för att skapa bättre förutsättningar för att arkivera digitala datamängder
 - Vägledning om tolkning vid digitalisering av detaljplaner
 - Implementera en tjänst som hjälper till vid digitalisering av detaljplaner
 - Kunskapshöjande och vägledande insatser riktade till kommuner och länsstyrelser
 - Möjliggöra att information från PBL Kunskapsbanken kan läsas genom API
- Digitalt granskningsyttrande och digitalisering av planeringsunderlag
 - Framtagande av en nationell specifikation för digitala granskningsyttranden till översiktsplaner
 - Skapa förutsättningar för att kunna hantera och granska digitala översiktsplaner och skapa digitala granskningsyttranden hos Länsstyrelsen
 - Utredda förenklad metadatasättning av planeringsunderlag i planeringskatalogen med hjälp av ny teknik
 - Framtagande av nationella specifikationer för digitala planeringsunderlag
- Övriga nationella specifikationer
 - Förstudie om nyttan med och möjlig väg till implementering av nationella specifikationer för planeringsunderlag för utveckling av transportinfrastruktur, till exempel väg- och järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden, samt utreda föreskriftsrätt för att uppnå förväntad nytta
 - Framtagande av nationella specifikationer för väg- och järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden
 - Framtagande och förbereda implementering av en nationell specifikation för riksintresseanspråk och riksintressen

Genom de planerade aktiviteterna kommer det skapas fler förutsättningar för en obruten digital samhällsbyggnadsprocess. En av de stora nyttorna kommer vara att kommunerna kommer få stärkt stöd och vägledning i sitt fortsatta arbete med att digitalisera sin information och sina processer.

Det givna uppdraget kommer också leda till att det tas steg framåt i frågor om arkivering av digitala datamängder, något som är mycket viktigt för en obruten digital samhällsbyggnadsprocess.

Den omställning som länsstyrelserna genom uppdraget får förutsättningar att genomföra kommer bidra stort till den digitala samhällsbyggnadsprocessen och innebära att länsstyrelserna kan hantera digital planinformation, vilket leder till effekthemtagning i den digitala samhällsbyggnadsprocessen. Därutöver kommer länsstyrelserna kunna bidra med sin information i ett bättre digitalt format.

De nationella specifikationer som kommer att tas fram inom ramen för det givna regeringsuppdraget kommer leda till fortsatt standardisering och bättre möjlighet till maskin till maskin-hantering av digital information inom samhällsbyggnadsprocessen, vilket i sin tur bidrar till en obruten digital samhällsbyggnadsprocess.

Myndigheterna som har tilldelats uppdraget har enats om den nedan rekommenderade fördelningen av medel över perioden.

Tabell 1 Rekommenderad fördelning av medel mellan myndigheterna

År	2026	2027	2028	2029	2030
Boverket	1 mnkr.	4,28 mnkr.	4,78 mnkr.	8,68 mnkr.	9,78 mnkr.
Lantmäteriet	12 mnkr.	9,42 mnkr.	8,02 mnkr.	6,22 mnkr.	6,22 mnkr.
Länsstyrelserna	1 mnkr.	4,2 mnkr.	4,5 mnkr.	3 mnkr.	3 mnkr.
Naturvårdsverket	0,25 mnkr.	0,5 mnkr.	0,5 mnkr.	0,5 mnkr.	0,5 mnkr.
Riksarkivet	0,5 mnkr.	0,5 mnkr.			
Trafikverket	0,25 mnkr.	1,1 mnkr.	2,2 mnkr.	1,6 mnkr.	0,5 mnkr.

Den fördelning som rekommenderas det innevarande året och det efterkommande året anser myndigheterna är stabil och kommer att ge de förutsättningar som krävs, inom ramen för de medel som har tilldelats.

På längre sikt är det svårt att slå fast den ekonomiska fördelningen och myndigheterna vill därför framföra att de under kommande budgetprocesser vill få möjlighet att revidera den fördelning som rekommenderas i denna rapport.

2 Bakgrund

Regeringen har gett Lantmäteriet, Boverket, länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Riksarkivet och Trafikverket i uppdrag att under åren 2026–2030 fortsätta att etablera en obruten digital samhällsbyggnadsprocess. Lantmäteriet ska samordna arbetet och Länsstyrelsen i Södermanlands län ska samordna länsstyrelsernas deltagande i uppdraget.

För uppdraget får myndigheterna under år 2026 använda högst 15 000 000 kronor. Regeringen beräknar att 20 000 000 kronor årligen kommer att avsättas för uppdraget under åren 2027–2030 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

I uppdraget anges också att Lantmäteriet ska lämna en första delredovisningen av uppdraget. I delredovisningen ska förslag på hur arbete och avsatta medel ska fördelas mellan myndigheterna för respektive år under perioden som uppdraget löper. Delredovisningen ska även beskriva förväntade resultat fram till år 2030.

Denna rapport utgör efterfrågad delredovisning.

Utsedda representanter från de myndigheter som har fått uppdraget till sig ingår sedan tidigare i en gruppering som kallas ”Operativa styrgruppen för en digital samhällsbyggnadsprocess”, OSG. Det är OSG som har arbetat fram aktiviteter och förslag på fördelning av medel. Det har också genomförts ett möte mellan de generaldirektörer och länsöverdirektörer vars myndigheter har fått regeringsuppdraget. Även SKR var representerade på detta möte. Under mötet diskuterades och godkändes OSGs förslag till aktiviteter och fördelning av medel. Rekommendationerna i denna rapport är ett resultat av genomfört möte.

3 Aktiviteter

I detta kapitel kommer de aktiviteter som myndigheterna planerar att genomföra under perioden och de förväntade effekterna av dem att beskrivas. Det kommer också redogöras för vilken myndighet som kommer att ha huvudansvar för respektive aktivitet. I arbetet med aktiviteterna kommer dock fler aktörer än de som anges som ansvariga för den i många fall att engagera sig och bidra. På så sätt kommer synergier och samarbete mellan aktiviteterna att säkerställas.

Boverket vill dock framföra att den finansiering som de rekommenderas att få enligt denna rapport i huvudsak kommer att fördelas på de aktiviteter som de ansvarar för i deluppdraget ”Digitala detaljplaner – Bygga upp en tillfällig kompetens”. Boverket ser att detta kan påverka resultatet även i andra uppgifter där de ser att de kunnat bidra.

I det fall de författningsförslag som Boverket lämnade i sin rapport 2024:21 ”Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och av olagliga planbestämmelser” beslutas av Riksdagen kommer Boverket att arbeta för att skapa de förutsättningar som behövs för att kommunerna ska kunna följa den föreslagna lagstiftningen. Boverket kommer dock behöva särskild finansiering för vissa delar av det arbetet.

Lantmäteriet vill framföra att inom given finansiering kommer det inte vara möjligt att utveckla de tjänster för fastighetsinformation som Lantmäteriet tillhandahåller, något som nämns i uppdraget. En sådan utvecklingsinsats är för kostsam och skulle

medföra att många andra delar av uppdraget inte ges de ekonomiska förutsättningar som krävs för att de ska kunna genomföras.

3.1 Digitala detaljplaner — Kvaliteten på fastighetsgränserna

Inom ramen för det givna uppdraget kommer följande aktiviteter att genomföras.

Tabell 2 Redovisning av aktiviteter som kommer att genomföras i deluppdraget

Aktivitet	Ansvarig myndighet
Skapa kvalitet i fastighetsgränser vid digitalisering	Lantmäteriet
Kommunikation kring gräns- och ägandeproblematik, digitala detaljplaner och kvalitet på fastighetsgränser	Lantmäteriet

3.1.1 SKAPA KVALITET I FASTIGHETSGRÄNSER VID DIGITALISERING

Lantmäteriet startade år 2025 ett arbete som syftar till att ge kommuner det stöd som behövs i arbetet med digitalisering av detaljplaner, med vägledning kring fastighetsgränser och tolkning av detaljplan, när kommuner på eget initiativ bestämmer sig för att digitalisera gällande analoga detaljplaner. Projektet heter Kvalitet i digitalisering, KiD, och det genomförs i samverkan med bland annat Boverket, länsstyrelserna och kommuner.

I arbetet ingår att ta fram utbildningsmaterial, genomföra praktiska workshops och hålla ett expertråd gällande tolkning av fastighetsgränser som ska kunna stödja kommunerna.

Inom ramen för nu givna regeringsuppdrag kommer arbetet fortsatt att drivas av Lantmäteriet. Boverket (under år 2026), länsstyrelserna och SKR kommer fortsätta att vara engagerade och bidra till arbetet. Även deltagande från kommuner kommer fortsatt vara en viktig del av genomförandet. Andra myndigheters deltagande finansieras genom samverkansavtal med ersättning för nedlagt arbete.

Den del av KiD som handlar om vägledning vid tolkning av detaljplan bryts ut ur projektet och ingår från och med år 2027 ansvarsmässigt och finansiellt i arbetet under avsnitt 3.3.

Målet med KiD är att skapa goda förutsättningar för att höja kvalitén i digitalisering av detaljplaner, vilket i sin tur skapar nytta och trygghet i användbarheten av informationen. Genom att öka kvalitén i fastighetsgränser i samband med digitalisering av detaljplan kommer den digitala informationen vara mer tillförlitlig och kunna ligga till grund för bättre digitalisering av detaljplaner. Att kvalitén på fastighetsgränser höjs har också en positiv inverkan på andra delar i samhällsbyggnadsprocessen, där korrekt information är grundläggande för att kunna effektivisera till exempel handläggning av bygglov, tillsynsärenden enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och fastighetsbildningsärenden.

Lantmäteriet kommer även fortsatt leda arbetet.

3.1.2 KOMMUNIKATION KRING GRÄNS- OCH ÄGANDEPROBLEMATIK, DIGITALA DETALJPLANER OCH KVALITET PÅ FASTIGHETSGRÄNSER

I syfte att nå ut bredare med den vägledning som sammanställs och de lärdomar som görs i aktiviteten ovan ska Lantmäteriet genomföra kommunikationsinsatser för att informera de aktörer som använder information om fastighetsgränser i samhällsbyggnadsprocessen. Kommunikationsinsatserna kan till exempel vara fysiska träffar, filmer och vägledningstexter.

Målet är att kommunikationsinsatserna ska nå ut brett, skapa förståelse och ett sätt att ta sig an problem och frågor som uppkommer hos många aktörer gällande fastighetsgränser och digitala detaljplaner. Genom dessa kommunikationsinsatser skapas förutsättningar för ett mer likriktat arbetssätt och bättre underlag inför dels digitalisering av detaljplaner, dels som underlag till ärendehandläggning.

Arbetet kommer att drivas av Lantmäteriet men kräver deltagande från andra aktörer, både de som är utpekade i uppdraget och de som idag arbetar med KiD.

3.2 Digitala detaljplaner — Arkivering av nya digitala datamängder

Inom ramen för det givna uppdraget kommer följande aktiviteter att genomföras.

Tabell 3 Redovisning av aktiviteter som kommer att genomföras i deluppdraget

Aktivitet	Ansvarig myndighet
Genomföra en analys om förutsättningar för myndighet att vara e-arkivhållare åt kommuner	Riksarkivet
Utreda och föreslå de författningsändringar som krävs för att skapa bättre förutsättningar för att arkivera digitala datamängder	Riksarkivet

3.2.1 GENOMFÖRA EN ANALYS OM FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR EN MYNDIGHET ATT VARA E-ARKIVHÅLLARE ÅT KOMMUNER

I slutrapporten ”Förslag till färdplan för att fortsätta digitalisera samhällsbyggnadsprocessen”¹, Färdplanen, föreslogs ett antal alternativ för att hantera arkivering av digitala datamängder för framför allt kommuner. Ett av de alternativ som föreslogs var att en statlig myndighet får ett författningsreglerat uppdrag att hålla teknisk e-arkivtjänst åt kommunerna. Detta föreslogs även i Boverkets rapport ”Elektroniska original och långtidsbevarande av digitala planer”². I Färdplanen framförde myndigheterna att det fanns behov av att fördjupa frågan kring förutsättningarna för en statlig myndighet att vara teknisk e-arkivhållare åt landets 290 kommuner och att denna analys skulle kunna utgöra underlag till ett ställningstagande i frågan.

Syftet med den fördjupade analysen är som ovan sagts att den ska kunna ligga till grund för ett beslut om det är en lämplig lösning att en statlig myndighet utgör teknisk e-arkivhållare åt kommunerna. En sådan lösning har fördelar, men den medför även risker. Dessa fördelar och nackdelar ska identifieras under arbetet och

¹ Dnr. LM2023/060342, Lantmäteriet, 2024-04-29

² Boverket (2021), Elektroniska original och långtidsbevarande av digitala planer, rapport 2021:25

beskrivas skriftligt. Det ska också beskrivas vilka förutsättningar som skulle behöva finnas på plats för en sådan lösning.

Riksarkivet, i samarbete med de andra aktörerna i OSG, kommer inom ramen för givet uppdrag genomföra en fördjupad analys av detta förslag.

3.2.2 UTREDA OCH FÖRESLÅ DE FÖRFATTNINGÄNDRINGAR SOM KRÄVS FÖR ATT SKAPA BÄTTRE FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT ARKIVERA DIGITALA DATAMÄNGDER

Myndigheterna bedömer att den fördjupande analysen gällande om en statlig myndighet ska utgöra e-arkivhållare åt kommuner kan komma att medföra att myndigheterna vill lämna författningsförslag. I denna aktivitet kommer sådana författningsförslag att tas fram.

Även andra frågeställningar kopplade till arkivering kan komma att uppstå under arbetet med uppdraget. Myndigheternas målsättning är att även sådana frågeställningar ska utredas och om det behövs lämnas författningsförslag kring. Syftet är att klargöra relevanta frågeställningar för att möjliggöra en digital samhällsbyggnadsprocess.

Även i denna aktivitet kommer Riksarkivet leda arbetet med stöd av resterande myndigheter.

3.3 Digitala gällande detaljplaner — Bygga upp en tillfällig kapacitet

Inom ramen för det givna uppdraget kan följande aktiviteter genomföras. Vilka av de föreslagna aktiviteterna som är lämpliga att genomföra bedömer Boverket beror på om föreslagna författningsändringar avseende ändring och omvandling av detaljplan³ beslutas av Riksdagen och hur ikraftträdandet ser ut. Boverket bedömer att vissa av de rekommenderade aktiviteterna inte är lämpliga att genomföra utan sådana lagändringar, då det är först om dessa författningsändringar genomförs som det går att få full effekt av aktiviteterna.

Tabell 4 Redovisning av aktiviteter som kommer att genomföras i deluppdraget

Aktivitet	Ansvarig myndighet
Vägledning om tolkning vid digitalisering av detaljplaner	Boverket
Implementera en tjänst som hjälper till vid digitalisering av detaljplaner	Boverket
Kunskaphöjande och vägledande insatser riktade till kommuner och länsstyrelser	Boverket
Möjliggöra att delar av PBL Kunskapsbanken kan läsas genom ett API	Boverket

³ Författningsförslagen finns i Boverkets rapport 2024:21 "Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och av olagliga planbestämmelser"

För att möjliggöra arbetet i detta uppdrag ser Lantmäteriet att den befintliga nationella specifikationen för detaljplan kommer att behöva revideras. Denna revidering behövs särskilt om föreslagna författningsändringar avseende ändring och omvandling av detaljplan⁴ beslutas. Den tekniska miljön för detaljplan som Lantmäteriet håller genom den Nationella geodataplattformen, NGP,⁵ kommer också behöva anpassas i samband med detta. Denna revidering och anpassning kommer inte att belasta medlen avsedda för detta uppdrag.

3.3.1 VÄGLEDNING OM TOLKNING VID DIGITALISERING AV DETALJPLANER

Denna aktivitet genomförs endast om föreslagna författningsändringar avseende ändring och omvandling av detaljplan⁶ beslutas.

Redan idag har Boverket en vägledning om digitalisering av befintlig detaljplaneinformation publicerad på PBL Kunskapsbanken.⁷ Boverket avser att vidareutveckla denna vägledning i syfte att ge stöd till kommuner när de omvandlar och ändrar befintliga detaljplaner till digitala detaljplaner, om det blir möjligt. Vägledningen ska även ge stöd i hur dokumentationen vid kommunernas arbete bör hanteras. De processer som föreslås för att kommunerna ska kunna omvandla detaljplaner till digitala detaljplaner kommer det också vägledas om.

Genom vägledningen skapas förutsättningar för enhetlig tolkning av planbestämmelser vid omvandling av befintliga detaljplaner, vilket kan ge stora vinster i samhällsbyggnadsprocessen. Myndigheten ser också att det kommer att leda till en effektivare och mer rättssäker bygglovsprocess och färre tillsynsändanden enligt PBL. Vägledningen om processen syftar till att ge ledning i hur processen ska användas på ett effektivt sätt och minska risken för formella fel.

Det är Boverket som kommer att ansvara för denna aktivitet, om den genomförs.

3.3.2 IMPLEMENTERA EN TJÄNST SOM HJÄLPER TILL VID DIGITALISERING AV DETALJPLANER

I denna aktivitet kommer ett underlag till ett systemstöd alternativt ett systemstöd tas fram som hjälpmedel för en mer enhetlig tolkning av planbestämmelser i befintliga äldre detaljplaner. Systemstödet ska kunna vägleda kommuner kring hur de ska översätta de planbestämmelser som en befintlig analog detaljplan innehåller till planbestämmelser som rekommenderas enligt Boverkets vägledning i Planbestämmelsekatalogen⁸.

Syftet med detta systemstöd är att ge kommuner vägledning i när befintliga detaljplaner digitaliseras för att skapa förutsättningar för en mer enhetlig plantolkning.

Det är Boverket som kommer att leda detta arbete.

⁴ Författningsförslagen finns i Boverkets rapport 2024:21 "Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och av olagliga planbestämmelser

⁵ <https://www.lantmateriet.se/sv/nationella-geodataplattformen/> Hämtad 2026-04-02

⁶ Författningsförslagen finns i Boverkets rapport 2024:21 "Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och av olagliga planbestämmelser

⁷ <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/detaljplan/digitalisering/> Hämtad 2024-04-02

⁸ <https://planbestammelsekatalogen.boverket.se/> Hämtad 2026-04-13

3.3.3 KUNSKAPSHÖJANDE OCH VÄGLEDANDE INSATSER RIKTADE TILL KOMMUNER OCH LÄNSSTYRELSE

Denna aktivitet genomförs endast om föreslagna författningsändringar avseende ändring och omvandling av detaljplan⁹ beslutas.

Utöver vägledningen som beskrivs i aktivitet ”Vägledning om tolkning vid digitalisering av detaljplaner” avser Boverket genomföra kommunikationsinsatser riktade till kommuner och länsstyrelser. Dessa kommunikationsinsatser ska ge vägledning och höja kompetensen hos de målgrupper som de riktar sig till. Kommunikationsinsatserna kan genomföras på olika sätt, till exempel genom fysiska träffar, webbseminarium och filmer.

Syftet är att den vägledning som behövs om föreslagna författningsändringar avseende ändring och omvandling av detaljplan¹⁰ beslutas ska nå ut till så många i målgrupperna som möjligt för att skapa förutsättningar för att reglerna ska användas på ett effektivt och korrekt sätt. Om det föreslagna författningsförslagen får genomslag och används på ett korrekt och effektivt sätt kommer steg tas mot en obruten digital samhällsbyggnadsprocess.

Det är Boverket som kommer att leda arbetet i denna aktivitet.

3.3.4 MÖJLIGGÖRA ATT INFORMATION FRÅN PBL KUNSKAPSBANKEN KAN LÄSAS GENOM API

PBL Kunskapsbanken¹¹ är Boverkets handbok om PBL. Denna finns tillgänglig på Boverkets hemsida framför allt som webbartiklar. För att möjliggöra en mer användbar handbok som kan stödja mer digitala arbetssätt kommer Boverket möjliggöra att utvalda delar av PBL Kunskapsbanken kan läsas genom ett API. Genom att valda delar av PBL Kunskapsbanken blir tillgänglig genom ett API kommer det skapas förutsättningar hos Boverket för att den ska kunna läsas direkt i till exempel handläggningsstöd hos kommuner och länsstyrelser.

Genom att delar av PBL Kunskapsbanken blir tillgänglig genom ett API är målet effektivare arbetssätt, bättre stöd till handläggare och öka rättssäkerheten i de ärendeprocesser som handläggningsstöden stödjer.

Det är Boverket som kommer att leda och genomföra aktiviteten.

3.4 Digitalt granskningsyttrande och digitalisering av planeringsunderlag

Inom ramen för det givna uppdraget kommer följande aktiviteter att genomföras.

Tabell 5 Redovisning av aktiviteter som kommer att genomföras i deluppdraget

Aktivitet	Ansvarig myndighet
Framtagande av en nationell specifikation för digitala granskningsyttranden till översiktsplaner	Lantmäteriet och Länsstyrelsen

⁹ Författningsförslagen finns i Boverkets rapport 2024:21 ”Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och av olagliga planbestämmelser

¹⁰ Författningsförslagen finns i Boverkets rapport 2024:21 ”Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och av olagliga planbestämmelser

¹¹ <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/> Hämtad 2026-04-13

Aktivitet	Ansvarig myndighet
Skapa förutsättningar för att kunna hantera och granska digitala översiktsplaner och skapa digitala granskningsyttranden hos Länsstyrelsen	Länsstyrelsen
Utreda förenklad metadatasättning av planeringsunderlag i planeringskatalogen med hjälp av ny teknik	Länsstyrelsen
Framtagande av nationella specifikationer för digitala planeringsunderlag	Lantmäteriet

3.4.1 FRAMTAGANDE AV EN NATIONELL SPECIFIKATION FÖR DIGITALA GRANSKNINGSYTTRANDEN TILL ÖVERSIKTSPLANER

För översiktsplaner som påbörjas efter 31 december 2026 ställs krav på att uppgifterna i dem ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt, 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. Länsstyrelsens granskningsyttrande är en del av översiktsplanen. För att möjliggöra att länsstyrelserna ska kunna bidra till en digital översiktsplan behöver även granskningsyttrandet vara digitalt.

Därför behöver det tas fram en nationell specifikation för granskningsyttrande så att denna information blir standardiserad, interoperabel och kan användas på ett effektivt sätt i översiktsplaneprocessen. Målet är alltså att möjliggöra en helt digital översiktsplanerprocess och översiktsplan.

Arbetet kommer att följa Lantmäteriets framtagna process för att ta fram nationella specifikationer. Lantmäteriet kommer tillsammans med länsstyrelserna att leda arbetet.

3.4.2 SKAPA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT KUNNA HANTERA OCH GRANSKA DIGITALA ÖVERSIKTSPLANER OCH SKAPA DIGITALA GRANSKNINGSYTTRANDEN HOS LÄNSSTYRELSEN

Som ovan nämns kommer det att ställas krav på att uppgifterna i översiktsplaner ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt, 2 kap. 5 c § PBF. För att möjliggöra att länsstyrelserna i samtliga skeden ska kunna ta emot, hantera och granska sådana digitala översiktsplaner behöver länsstyrelserna utveckla sitt processtöd för plangranskning, Prozesso. Det är alltså teknisk utveckling hos länsstyrelserna som kommer att krävas.

En förutsättning för att kunna lämna digitala granskningsyttranden är att kommunerna redan i tidiga skeden levererar en digital översiktsplan till Länsstyrelsen. Detta är idag inget lagkrav.

Ett utvecklat processtöd för digital plangranskning hos Länsstyrelsen kommer att bidra stort till en obruten digital samhällsbyggnadsprocess, eftersom länsstyrelserna efter detta kommer att kunna bidra med sin information i ett digitalt interoperabelt format i en digital process.

Detta arbete kommer att ledas av länsstyrelserna.

3.4.3 UTREDA FÖRENKLAD METADATASÄTTNING AV PLANERINGSUNDERLAG I PLANERINGSKATALOGEN MED HJÄLP AV NY TEKNIK

Länsstyrelsen tillhandahåller idag en tjänst som heter ”Planeringskatalogen”¹². Planeringskatalogen ska vara en samlad ingång till planeringsunderlag för samhällsbyggnadsprocessen från statliga myndigheter. I Planeringskatalogen ska, på en plats, visa korrekt, relevant och uppdaterad information som underlättar handläggningen och effektiviserar samhällsbyggnadsprocessen. Planeringskatalogen vänder sig till kommuner eller andra myndigheter som arbetar i samhällsbyggnadsprocessen.

Planeringskatalogen har redan idag stor nytta i samhällsbyggnadsprocessen men hanteringen av planeringsunderlag i katalogen är idag till stor del manuell och tidskrävande. Inom ramen för denna aktivitet kommer därför länsstyrelserna att undersöka om det finns ny teknik för metadatasättning av informationen.

Det kommer ge länsstyrelserna ledning i hur de kan arbeta med frågan framåt och vad som skulle krävas för en sådan omställning. Genom ny teknik kan hanteringen av underlag i planeringskatalogen digitaliseras och det blir i förlängningen lättare att identifiera rätt planeringsunderlag under planprocessen.

Arbetet kommer att ledas av länsstyrelserna.

3.4.4 FRAMTAGANDE AV NATIONELLA SPECIFIKATIONER FÖR DIGITALA PLANERINGSUNDERLAG

Under samhällsbyggnadsprocessen behöver kommuner och andra aktörer arbeta med olika typer av planeringsunderlag för att utreda markens lämplighet. Det kan till exempel handla om bullerutredningar, inventering av skyddade arter eller geotekniska markundersökningar.

Inom ramen för denna aktivitet kommer det tas fram en strategi/plan för hur man inom samhällsbyggnadsprocessen kan gå mot fler digitala planeringsunderlag och framför allt hur man säkerställer att data och resultat blir användbara för andra ändamål än vad de skapades för. Myndigheterna gör bedömningen att det finns stora likheter mellan vissa typer av planeringsunderlag och att det därför bör vara möjligt att genom samordning av arbetet hitta lösningar som passar flera typer av planeringsunderlag.

Om data och resultat i planeringsunderlag blir återanvändbara kommer det medföra stora vinster i samhällsbyggnadsprocessen. Det kommer bli möjligt att på ett effektivare sätt än idag hitta redan genomförda utredningar och dessutom vara möjligt att på ett digitalt sätt återanvända informationen i kommande skeden eller nya planeringsprocesser.

Arbetet kommer att ledas av Lantmäteriet.

3.5 Nationella specifikationer kopplat till väg- och järnvägsplaner

Inom ramen för det givna uppdraget kommer följande aktiviteter att genomföras.

¹² <https://gis.lansstyrelsen.se/geodata/planeringskatalogen/> Hämtad 2026-04-13

Tabell 6 Redovisning av aktiviteter som kommer att genomföras i deluppdraget

Aktivitet	Ansvarig myndighet
Förstudie om nyttan med och möjlig väg till implementering av nationella specifikationer för planeringsunderlag för utveckling av transportinfrastruktur, till exempel väg- och järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden	Trafikverket
Framtagande av nationella specifikationer för väg- och järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden	Lantmäteriet och Trafikverket
Utreda föreskriftsrätt för att uppnå förväntad nytta	Trafikverket

3.5.1 FÖRSTUDIE OM NYTTAN MED OCH MÖJLIG VÄG TILL IMPLEMENTERING AV NATIONELLA SPECIFIKATIONER FÖR PLANERINGSUNDERLAG FÖR UTVECKLING AV TRANSPORTINFRASTRUKTUR, TILL EXEMPEL VÄG- OCH JÄRNVÄGSPLANER OCH KOMMUNALA VÄGHÅLLNINGSSOMRÅDEN

Det kommer att krävas arbete internt på Trafikverket för att implementera nationella specifikationer för utveckling av transportinfrastruktur. Därför kommer Trafikverket att genomföra en förstudie som utreder de interna och externa nyttorna, förväntningarna på digital hantering av planer och vilken påverkan de nationella specifikationerna kan få på arbetssätt, efterkommande skeden samt effekterna för planprocessen i stort. Förstudien ska också visa hur Trafikverket skulle kunna implementera nationella specifikationer och ett digitalt arbetssätt.

Förstudien ska ligga till grund för dialog inom Trafikverket inför en omställning till digitala planeringsunderlag för utveckling av transportinfrastrukturen, till exempel väg- och järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden.

Arbetet kommer att ledas av Trafikverket, och göras i samverkan och dialog med berörda aktörer.

3.5.2 FRAMTAGANDE AV NATIONELLA SPECIFIKATIONER FÖR VÄG- OCH JÄRNVÄGSPLANER OCH KOMMUNALA VÄGHÅLLNINGSSOMRÅDEN

För att skapa förutsättningar för enhetlig digital information om väg- och järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden kommer det tas fram nationella specifikationer för dessa datamängder. De nationella specifikationerna skapar förutsättningar för enhetlig digital information och för att dessa datamängder ska kunna tillgängliggöras genom NGP, under förutsättningar att de kan tillgängliggöras öppet. Specifikationerna ska gälla för alla som tar fram väg- och järnvägsplaner.

Genom att det finns digital, standardiserad och interoperabel information om väg- och järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden kommer samhällsbyggnadsprocessen kunna effektiviseras, eftersom denna information är

viktig i många av de andra skedena i processen. I arbetet ingår även att utse ansvarig myndighet för att förvalta framtagna modeller och specifikationer.

Arbetet kommer att följa Lantmäteriets framtagna process för att ta fram nationella specifikationer. Lantmäteriet kommer tillsammans med Trafikverket att leda arbetet.

3.5.3 UTREDA FÖRESKRIFTSRÄTT FÖR ATT UPPNÅ FÖRVÄNTAD NYTTA

I dagsläget ställs det inget krav på att väg- och järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden ska finnas digitalt. Trafikverket vill därför utreda behovet av sådana krav och ifall det bör införas en föreskriftsrätt för Trafikverket, hur den föreskriftsrätten skulle se ut samt vem som har mandat att fastställa nationella specifikationer. En sådan föreskriftsrätt skulle kunna ge Trafikverket förutsättningar att ta fram föreskrifter som kompletterar de nationella specifikationerna. Detta går att jämföra med de krav och föreskrifter som finns för detaljplan och översiktsplan.

Syftet med denna utredning är att den ska kunna utgöra ett underlag inför en diskussion om det krävs den typen av juridiska förutsättningar för att de nationella specifikationerna ska få önskad effekt.

Arbetet kommer att ledas av Trafikverket, och göras i samverkan och dialog med berörda aktörer.

3.6 Digitalisering av riksintresseanspråk

Inom ramen för det givna uppdraget kommer följande aktiviteter att genomföras.

Tabell 7 Redovisning av aktiviteter som kommer att genomföras i deluppdraget

Aktivitet	Ansvarig myndighet
Framtagande och förbereda implementering av en nationell specifikation för riksintresseanspråk och riksintressen	Lantmäteriet och Boverket

3.6.1 FRAMTAGANDE OCH FÖRBEREDA IMPLEMENTERING AV EN NATIONELL SPECIFIKATION FÖR RIKSINTRESSEANSPRÅK OCH RIKSINTRESSEN

Lantmäteriet har tillsammans med vissa av de tolv riksintressemyndigheterna genomfört en förstudie och efter denna påbörjat arbetet med framtagande av en nationell specifikation för riksintresse. Den nationella specifikationen omfattar både riksintresseanspråk enligt 3 kap. och riksintressen enligt 4 kap. miljöbalken, MB. Det arbete som planeras att genomföras inom ramen för nu givet uppdrag är att fortsätta arbeta med framtagandet av den nationella specifikationen och att genomföra test för att sedan kunna tillgängliggöra de riksintresseanspråk som är möjliga att tillgängliggöra genom NGP.

Det finns ett antal identifierade nyttor med standardiserade och digitala riksintresseanspråk och riksintressen. Dessa är bland annat:

- Att få informationen samlad på ett ställe – öka tillgängligheten till informationen.
- Informationen blir enhetligt strukturerad med andra riksintressen.

- Informationen blir mer lik annan information som dessa aktörer använder.
- Mindre risk att fel eller inaktuell information används.
- Ökad tydlighet.

Arbetet följer Lantmäteriets framtagna process för att ta fram nationella specifikationer. Arbetet leds av Lantmäteriet och Boverket. Riksintressemyndigheterna och länsstyrelserna har möjlighet att teckna samverkansavtal med Lantmäteriet för att få ersättning för sitt deltagande.

3.7 Förutsättningsskapande funktioner

För att skapa så stora nyttor och synergier som möjligt behöver samtliga myndigheter som är utpekade att arbeta med det givna uppdraget ges förutsättningar att delta och stötta i de olika aktiviteterna. Det kan till exempel handla om att delta i test av olika lösningar.

Det krävs också arbete internt på myndigheterna för att driva frågorna som uppdraget aktualiserar och integrera dem i andra pågående arbeten, projekt och uppdrag. Därför rekommenderas delar av medlen fördelas till sådant arbetet.

Det är framför allt Naturvårdsverket och Trafikverket som rekommenderas att tilldelas sådana medel.

4 Konsekvenser för Lantmäteriet

I och med regeringens prioritering genom det givna uppdraget och den omfördelning av medel som enligt uppdraget ska ske, vilken rekommenderas i denna rapport, kommer delar av det arbete som Lantmäteriet hade planerat för kommande år inte vara möjligt att genomföra. Det innebär att en del av de förslag till fortsatt arbete och utveckling av NGP som föreslogs i Färdplanen för en obruten digital samhällsbyggnadsprocess inte kommer att kunna genomföras. Det innebär också att Lantmäteriet kommer behöva begränsa visst pågående arbete, till exempel arbete med nationella specifikationer inom temat administrativa och statistiska indelningar och kommunala storskaliga datamängder. Även utvecklingsprojekt kopplade till det behörighetsbegränsade flödet kommer troligtvis inte vara möjliga att genomföra.

5 Fördelning per myndighet

Den fördelning av medel som presenteras i denna rapport har arbetats med och diskuterats av OSG och berörda generaldirektörer och länsöverdirektörer. Den fördelning som rekommenderas det innevarande året och det efterkommande året anser myndigheterna är stabil och kommer att ge de förutsättningar som krävs, inom ramen för de medel som har tilldelats.

På längre sikt är det svårt att slå fast den ekonomiska fördelningen och myndigheterna vill därför framföra att de under kommande budgetprocesser vill få möjlighet att revidera den fördelning som rekommenderas i denna rapport.

Medlen har föreslagits fördelas på det sätt som ger goda förutsättningar för deltagande till den nivå som kommer att krävas. Vissa av myndigheterna kommer ha en mer aktiv roll, medan andra myndigheter har en mindre aktiv roll, deras bidrag är dock nödvändigt för att hålla ihop arbetet och inte minst för att knyta ihop arbetet i detta uppdrag med andra pågående arbeten som sker på respektive myndighet.

Myndigheterna bedömer också att man genom arbetet i OSG kommer att kunna planera arbetet på ett sådant sätt att synergieffekter skapas.

Tabell 8 Rekommenderad fördelning av medel mellan myndigheterna

År	2026	2027	2028	2029	2030
Boverket	1 mnkr.	4,28 mnkr.	4,78 mnkr.	8,68 mnkr.	9,78 mnkr.
Lantmäteriet	12 mnkr.	9,42 mnkr.	8,02 mnkr.	6,22 mnkr.	6,22 mnkr.
Länsstyrelserna	1 mnkr.	4,2 mnkr.	4,5 mnkr.	3 mnkr.	3 mnkr.
Naturvårdsverket	0,25 mnkr.	0,5 mnkr.	0,5 mnkr.	0,5 mnkr.	0,5 mnkr.
Riksarkivet	0,5 mnkr.	0,5 mnkr.			
Trafikverket	0,25 mnkr.	1,1 mnkr.	2,2 mnkr.	1,6 mnkr.	0,5 mnkr.

En del av de medel som Lantmäteriet rekommenderas kommer att genom samverkansavtal erbjudas andra myndigheter för deras deltagande och kompetens i vissa aktiviteter. Det handlar om deltagande i ”Digitala detaljplaner – Kvaliteten på fastighetsgränserna” och ”Digitalisering av riksintresseanspråk”. I båda dessa aktiviteter krävs deltagande från andra myndigheter för att uppnå efterfrågat resultat.

Gällande deluppdraget ”Digitala detaljplaner – Kvaliteten på fastighetsgränserna” är det framför allt kommuner som erbjuds ersättning för att delta i arbetet med att vägleda andra kommuner.

För riksintressemyndigheternas deltagande i ”Digitalisering av riksintresseanspråk” erbjuder Lantmäteriet dessa myndigheter att teckna samverkansavtal och ersättas med maximalt 150 000 kronor per år. Hur stor ersättning myndigheterna ges beror på vilken nivå av deltagande som de förbinder sig till.

Nedan redovisas vilka av de medel som rekommenderas att tilldelas Lantmäteriet som finansierar andra aktörers arbete och vilka delar som tillfaller Lantmäteriet.

Tabell 9 Redovisning av medel som Lantmäteriet tilldelar andra aktörer

År	2026	2027	2028	2029	2030
Digitala detaljplaner – Kvaliteten på	0,61 mnkr.	0,61 mnkr.	0,61 mnkr.	0,61 mnkr.	0,61 mnkr.

År	2026	2027	2028	2029	2030
fastighetsgränserna, andra aktörer					
Digitalisering av riksintresseanspråk, andra aktörer	0,7 mnkr.	0,7 mnkr.			
Lantmäteriet, samtliga aktiviteter	10,69 mnkr.	8,11 mnkr.	7,41 mnkr.	5,61 mnkr.	5,61 mnkr.
Totalt	12 mnkr.	9,42 mnkr.	8,02 mnkr.	6,22 mnkr.	6,22 mnkr.